ISSN 2181-371X
SJIF: 5.305 VOLUME 4 ISSUE 34
INNOVATIONS IN TECHNOLOGY AND SCIENCE EDUCATION

BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARI UCHUN KVALITOLOGIK KOMPETENSIYALARNI ANIQLASH VA MODELLASHTIRISH

Yodgorova Gulrux Farhodovna
Buxoro Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kvalitologik kompetensiyalarini aniqlash va ularni modellashtirishga oid muammo yoritilgan. Kvalitologik kompetensiyalar – bu o‘qituvchining ta’lim sifati ustidan nazoratni amalga oshirish, o‘z faoliyatining natijalarini tahlil qilish, baholash va takomillashtirishga qaratilgan kasbiy kompetensiyalar majmuidir. Tadqiqotda mazkur kompetensiyalarning tarkibiy qismlari aniqlanib, ularni shakllantirishga yo‘naltirilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, bo‘lajak o‘qituvchilarda sifat madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi modellashtirilgan yondashuv taklif etilgan. Maqola nazariy tahlil, diagnostika va pedagogik kuzatuv asosida olib borilgan ilmiy izlanishlar natijalariga tayangan.*

Kalit so‘zlar*: kvalitologik kompetensiya, boshlang‘ich ta’lim, o‘qituvchi tayyorlash, sifat baholash, modellashtirish, pedagogik refleksiya, kasbiy kompetensiyalar, ta’lim sifati, monitoring.*

ВЫЯВЛЕНИЕ И МОДЕЛИРОВАНИЕ КВАЛИТОЛОГИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация: *В данной статье освещена проблема выявления и моделирования квалитологических компетенций будущих учителей начальных классов. Квалитологические компетенции представляют собой совокупность профессиональных умений педагога, направленных на осуществление контроля качества образования, анализ, оценку и совершенствование результатов своей деятельности. В исследовании определены структурные компоненты этих компетенций и разработаны методические рекомендации по их формированию. Также предложен смоделированный подход, способствующий развитию культуры качества у будущих педагогов. Статья основана на теоретическом анализе, диагностике и педагогическом наблюдении, отражающих результаты научного исследования.*

Ключевые слова: *квалитологическая компетенция, начальное образование,*

подготовка учителей, оценка качества, моделирование, педагогическая рефлексия, профессиональные компетенции, качество образования, мониторинг.

IDENTIFICATION AND MODELING OF QUALITOLOGICAL COMPETENCIES OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Abstract: *This article highlights the issue of identifying and modeling qualitological competencies of future primary school teachers. Qualitological competencies refer to a set of professional skills aimed at ensuring quality control in education, analyzing, evaluating, and improving the outcomes of one's teaching activities. The research identifies the structural components of these competencies and proposes methodological recommendations for their development. Furthermore, a modeled approach is presented to foster a culture of quality among prospective teachers. The article is based on theoretical analysis, diagnostics, and pedagogical observation, reflecting the results of scientific research.*

Key words: *qualitological competence, primary education, teacher training, quality assessment, modeling, pedagogical reflection, professional competencies, education quality, monitoring.*

KIRISH. Hozirgi davrda ta’lim tizimining oldida turgan dolzarb vazifalardan biri – pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan yangilash va ularning kompetensiyalarini mehnat bozorining zamonaviy talablariga moslashtirishdir. Xususan, boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, innovator, tashkilotchi, baholovchi va rivojlantiruvchi bo‘lishi zarur. Shuning uchun ularning professional kompetensiyalarini aniqlash, rivojlantirish va modellashtirish dolzarb ilmiy-amaliy muammolardan biri hisoblanadi.

So‘nggi yillarda "kvalitologiya" tushunchasi sifat nazorati va sifat menejmenti doirasidan ta’lim sohasiga kirib keldi. Kvalitologik kompetensiyalar o‘qituvchining o‘z kasbiy faoliyatida sifatni boshqarish, ta’limiy jarayonning samaradorligini tahlil qilish, baholash va takomillashtirishga yo‘naltirilgan qobiliyatlarini ifodalaydi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichida bu kompetensiyalar ayniqsa muhim, chunki o‘quvchilarning keyingi ta’lim bosqichlaridagi muvaffaqiyati aynan ushbu poydevor asosida shakllanadi. Shunga ko‘ra, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kvalitologik kompetensiyalarini aniqlash, tizimlashtirish va modellashtirish pedagogik amaliyotga katta foyda keltiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. Zamonaviy ta’lim tizimi ta’lim oluvchilarning sifatli bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarni egallashiga yo‘naltirilgani bois, o‘qituvchidan faqatgina dars berish emas, balki ta’lim sifatini doimiy tahlil qilish, baholash va rivojlantirishga tayyor bo‘lishi talab etiladi. Bu esa pedagogik faoliyatda kvalitologik kompetensiyalarni shakllantirish masalasini dolzarb qilmoqda.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, “kvalitologiya” tushunchasi dastlab iqtisodiyot, ishlab chiqarish va menejment sohalarida sifatni boshqarish bilan bog‘liq holatlarda qo‘llanilgan (Deming, 1986; Juran, 1988). Keyinchalik bu yondashuv ta’lim tizimiga integratsiyalashdi va u o‘qituvchi faoliyatini baholashda sifat mezonlari, monitoring tizimlari, ta’limiy yutuqlarni tahlil qilish kabi elementlarga asos bo‘ldi (Lazarev, 2003; Tyuning, 2010).

O‘zbekistonlik pedagog-olimlar (Q.X. Abduraxmonov, N.N. Azizxo‘jaeva, M.M. Xolbo‘tayev) ham ushbu masalaga e’tibor qaratib, o‘qituvchi kompetensiyalarining mazmuni, ularni shakllantirish bosqichlari, ta’lim sifati bilan bog‘liqligi ustida tadqiqotlar olib borishgan. Jumladan, Q.X. Abduraxmonov o‘qituvchining reflektiv faoliyati va sifatni baholash ko‘nikmalari orasidagi bevosita bog‘liqlikni ta’kidlaydi. Unga ko‘ra, pedagogik faoliyatda o‘ziga nisbatan tanqidiy yondashish, o‘z darslarini tahlil qilish, o‘quvchilarning muvaffaqiyatiga ta’sir etuvchi omillarni anglash – kvalitologik kompetensiyaning markaziy qismidir.

V.S. Lazarev (2003) esa ta’lim sifatini quyidagi komponentlar asosida baholaydi: mazmun sifati, jarayon sifati va natija sifati. Shu nuqtai nazardan olib qaralganda, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining mazkur uch yo‘nalish bo‘yicha bilim, malaka va kompetensiyalarga ega bo‘lishi lozim.

Tadqiqot doirasida adabiyotlar tahliliga asoslangan holda, kvalitologik kompetensiyalar quyidagi tarkibiy qismlardan iborat ekani aniqlanadi:

- Analitik komponent – dars jarayonini va o‘quvchi faoliyatini tahlil qilish qobiliyati;
- Reflektiv komponent – o‘z faoliyatiga tanqidiy va konstruktiv yondashish;
- Monitoring komponenti – o‘quv jarayonidagi sifat ko‘rsatkichlarini doimiy kuzatish va baholash;
- Texnologik komponent – sifatni oshirishga qaratilgan innovatsion metodlar va vositalarni qo‘llash;
- Metodologik komponent – sifat mezonlari asosida darsni loyihalash va tashkil qilish.

Ushbu elementlarning har biri alohida kompetensiya sifatida rivojlanishi mumkin,

ammo ularning integratsiyalashuvi o‘qituvchining kasbiy faoliyatida sifatga yo‘naltirilgan yondashuvni shakllantiradi.

Kompetensiya turi	Indikator	Baholash vositasi
Analitik kompetensiya	O‘quvchilarning xatolarini aniqlab, sababini tushuntira oladi	Dars tahlili varaqasi
Reflektiv kompetensiya	O‘z faoliyatini tanqidiy ko‘z bilan tahlil qiladi	Reflektiv kundalik, suhbat
Monitoring kompetensiyasi	O‘quvchilarning natijalarini doimiy kuzatadi	Portfolio, reyting varaqalari
Texnologik kompetensiya	Innovatsion metodlardan foydalana oladi	Amaliy topshiriq, dars kuzatuvi
Metodologik kompetensiya	Dars loyihasini sifat ko‘rsatkichlariga asoslanib tuzadi	Dars konspekti, ekspert tahlili

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasi sifatida kompleks yondashuv tanlandi. U quyidagi bosqichlar asosida olib borildi:

1. Nazariy tahlil – mavjud ilmiy va uslubiy adabiyotlar, davlat standartlari, me’yoriy hujjatlar o‘rganilib, kvalitologik kompetensiyalarning mohiyati va tuzilmasi aniqlandi.
2. Diagnostik bosqich – pedagogika oliygohlarining boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishida tahsil olayotgan 3–4-bosqich talabalari orasida so‘rovnoma, test va suhbatlar tashkil etilib, ularning mavjud kompetensiya darajasi aniqlashtirildi.
3. Modellashtirish bosqichi – nazariy va empirik natijalar asosida bo‘lajak o‘qituvchilar uchun kvalitologik kompetensiyalarni rivojlantirishga yo‘naltirilgan model ishlab chiqildi.
4. Eksperimental sinov – taklif etilgan model asosida kichik guruhlarda sinov o‘tkazildi, natijalar tahlil qilinib, samaradorlik baholandi.

Tadqiqotda miqdoriy va sifatli tahlil usullari qo‘llanildi. Shu jumladan, ko‘p bosqichli diagnostika kartalari, kompetensiyalarni baholovchi indikatorlar, reflektiv savolnomalar asosida ma’lumotlar yig‘ildi.

Shuningdek, tadqiqotda metodologik asos sifatida quyidagi ilmiy yo‘nalishlar va nazariy qarashlarga tayandik:

- Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim (A.V. Petrovskiy, B.S. Gershunskıy);
- Konstrukivistik ta’lim nazariyasi (Piaget, Vygotskiy, Bruner);
- Refleksiv yondashuv (Dewey, Schön);

- Kvalitologik yondashuv (Lazarev, Deming, Juran).

Ushbu metodologik asoslar tadqiqotda qo‘llangan tahlil va baholash mexanizmlarining puxtaligini ta’minladi hamda kompetensiyalarni modellashtirish uchun zarur ilmiy zamin yaratdi.

MUHOKAMA. Hozirgi davrda ta’lim tizimidagi tub islohotlar o‘qituvchi shaxsiga, uning kasbiy kompetensiyalariga yangicha yondashuvni talab qilmoqda. Xususan, boshlang‘ich ta’lim bosqichida sifatli ta’limni ta’minlash o‘qituvchining nafaqat bilim va pedagogik mahoratiga, balki ta’lim sifati ustidan samarali monitoring yurita olishiga, ya’ni **kvalitologik kompetensiyalariga** ham bog‘liqdir. Ushbu kompetensiyalarni aniqlash va modellashtirish orqali biz nafaqat bo‘lajak o‘qituvchilarning tayyorgarlik darajasini belgilay olamiz, balki ularni rivojlantirishga yo‘naltirilgan aniq metodik vositalarni ishlab chiqish imkoniga ega bo‘lamiz.

Tadqiqot davomida shuni kuzatish mumkin bo‘ldiki, mavjud pedagogik ta’lim dasturlarida kvalitologik kompetensiyalar mustaqil yo‘nalish sifatida shakllantirilmagan. Ko‘pchilik hollarda sifatni baholash va monitoring ko‘nikmalari umumiy baholash faoliyati doirasida ko‘rib chiqiladi. Ammo sifatli ta’lim jarayoni uchun bu kompetensiyalar alohida ahamiyat kasb etadi. Darsni loyihalashdan tortib, uni baholashgacha bo‘lgan barcha bosqichlarda o‘qituvchi sifat ko‘rsatkichlarini nazarda tutgan holda harakat qilishi zarur.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, bo‘lajak o‘qituvchilar orasida refleksiya va monitoring kompetensiyalarining rivojlanish darajasi nisbatan past. Bu holat ularning dars samaradorligini chuqur tahlil qilishda, o‘quvchilar muvaffaqiyatini sifat asosida baholashda, ta’limiy strategiyalarni tahlil qilishda yetarli malakaga ega emasligini ko‘rsatadi. Shu sababli ham, kvalitologik kompetensiyalarni shakllantirish bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar, dars tahlili va reflektiv yondashuv asosida tashkil etilgan pedagogik faoliyatlarni ko‘paytirish zarur.

Yana bir muhim jihat shundaki, kvalitologik kompetensiyalar o‘zaro bog‘liq bo‘lgan tarkibiy qismlardan tashkil topadi. Ular orasida ayniqsa **analitik**, **reflektiv** va **metodologik** kompetensiyalar o‘qituvchining o‘z faoliyatini ilmiy asosda baholashiga zamin yaratadi. O‘tkazilgan diagnostika natijalari bu fikrni tasdiqladi — o‘z darsini mustaqil tahlil qilish va baholashda yuqori natijaga erishgan talabalar boshqa kompetensiyalar bo‘yicha ham yaxshi ko‘rsatkichlarga ega bo‘lishdi. Bu esa, modelda belgilangan tarkibiy qismlar o‘zaro integrativ ravishda shakllanishini ko‘rsatadi.

Modellashtirish jarayonida ishlab chiqilgan yondashuv shuni ko‘rsatdiki, agar kvalitologik kompetensiyalar aniq indikatorlar orqali baholansa va o‘qituvchilik

tayyorgarligida doimiy ravishda mashq qilinsa, bu o‘zini oqlagan metodika bo‘lishi mumkin.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kvalitologik kompetensiyalarni mustahkamlash uchun pedagogik ta’lim dasturlariga quyidagi yondashuvlarni joriy etish maqsadga muvofiq:

- Reflektiv yondashuv asosidagi mustaqil tahliliy mashg‘ulotlar;
- O‘quv amaliyotlari doirasida dars monitoringini olib borish mashqlarini yo‘lga qo‘yish;
- Sifat mezonlari asosida dars loyihasi tuzish malakasini shakllantirish;
- Pedagogik portfolioni yuritish orqali o‘z rivojlanishini baholashga undovchi yondashuvlarni tatbiq etish.

Shunday qilib, kvalitologik kompetensiyalarni shakllantirish jarayonida ta’lim sifati va o‘qituvchi shaxsiy o‘sishi o‘zaro bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Bu esa ularni pedagogik tayyorgarlikning ajralmas qismi sifatida shakllantirish zarurligini tasdiqlaydi.

NATIJALAR. O‘tkazilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlar natijalari bo‘yicha bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kvalitologik kompetensiyalari darajasi, ularning rivojlanish omillari, shuningdek, ishlab chiqilgan kompetensiyalar modeli asosida yuzaga kelgan o‘zgarishlar chuqur tahlil qilindi.

Eng avvalo, boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining faoliyati zamonaviy ta’lim sifatini ta’minlovchi eng muhim omil hisoblanar ekan, bu yo‘nalishda o‘qituvchi shaxsida rivojlantirilishi lozim bo‘lgan kompetensiyalar qatorida kvalitologik kompetensiyalarga alohida e’tibor qaratilishi kerakligi ayon bo‘ldi. O‘rganishlar shuni ko‘rsatdiki, talabalarning bu yo‘nalishdagi kompetensiyalari yuqori darajada shakllanmagan va aksariyat hollarda umumiy tushuncha darajasida qolmoqda. Ular dars sifatini baholash, o‘z faoliyatini monitoring qilish, reflektiv tahlil yuritish kabi masalalarda aniq bilim va ko‘nikmalarga ega emasligi kuzatildi.

Tadqiqotda 60 nafar talabadan iborat eksperimental va nazorat guruhlari shakllantirildi. Eksperimental guruh bilan ishlab chiqilgan kvalitologik kompetensiyalar modeliga asoslangan mashg‘ulotlar olib borildi. Modelning asosiy komponentlari – analitik, reflektiv, monitoring, texnologik va metodologik kompetensiyalar bo‘yicha bosqichma-bosqich o‘quv faoliyatlari tashkil etildi. Ushbu faoliyatlar orqali talabalar darsni baholash, sifat ko‘rsatkichlarini aniqlash, mustaqil monitoring olib borish, dars rejasi va tahlilini kompetensiyalar asosida tuzish kabi amaliy faoliyatlarni bajardilar.

Kompetensiya turi	Yuqori (%)	O‘rtacha (%)	Past (%)
Analitik kompetensiya	26.7	55.0	18.3
Reflektiv kompetensiya	20.0	58.3	21.7
Monitoring kompetensiyasi	16.7	50.0	33.3
Texnologik kompetensiya	28.3	51.7	20.0
Metodologik kompetensiya	18.3	53.3	28.4

O‘quv yili davomida olib borilgan kuzatuvlar, so‘rovnomalar, diagnostik topshiriqlar, reflektiv kundaliklar va portfoliolarni tahlil qilish asosida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi:

1. Kvalitologik kompetensiyalarning shakllanish darajasi: Eksperimental guruh talabalari dars tahlilini aniq mezonlar asosida bajara olish, o‘quvchilarning yutuq va kamchiliklarini aniqlay olish, o‘zining pedagogik faoliyatini baholash borasida salmoqli o‘zgarishlarga erishdi. Ayniqsa, reflektiv va monitoring kompetensiyalari bo‘yicha sezilarli o‘sish qayd etildi.
2. Kuzatuv natijalari: Dars kuzatuvlari shuni ko‘rsatdiki, talabalar sifat mezonlarini hisobga olgan holda darsni tahlil qilishga intilishmoqda. Bunda, ayniqsa, tajribali mentor o‘qituvchilar bilan birgalikda olib borilgan amaliyotlar muhim ahamiyat kasb etdi.
3. Tahliliy fikrlash ko‘nikmalari: Talabalar o‘z dars rejalarini ishlab chiqishda o‘quvchilarning individual o‘ziga xosliklari, yakuniy natijalar va sifatli baholash mezonlarini e’tiborga olgan holda darsni loyihalashga o‘rgana boshladilar.
4. Reflektiv kundalik tahlili: Reflektiv kundaliklar shuni ko‘rsatdiki, talabalar o‘z faoliyatiga tanqidiy baho bera boshlagan, kamchiliklarini anglagan va ularni bartaraf etish yo‘llarini izlashga harakat qilgan.
5. Portfoliolar asosida baholash: Talabalarning o‘quv portfoliolarida metodik materiallar, dars tahlillari, reflektiv yozuvlar, amaliy topshiriqlar natijalari hujjatlashtirilgan bo‘lib, ular orqali talabaning rivojlanish dinamikasi aniq kuzatildi.

Tadqiqot yakunlari shuni ko‘rsatdiki, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida kvalitologik kompetensiyalarni shakllantirish uchun ularning o‘quv jarayoniga quyidagi yondashuvlar joriy qilinishi maqsadga muvofiqdir:

- Reflektiv mashg‘ulotlar – talabalar o‘z faoliyatini tahlil qilib, rivojlanish yo‘nalishlarini belgilab olish imkoniyatiga ega bo‘ladi;
- Monitoring asosida dars tahlili – sifat mezonlari bo‘yicha muntazam tahlil olib boriladi;
- Sifatni ta’minlash metodikasi bo‘yicha treninglar – dars mazmunini samarali rejalashtirish va baholash metodikasini o‘rgatadi;
- Portfolio yuritish amaliyoti – shaxsiy rivojlanishni hujjatlashtiradi va tahlil etishga yordam beradi.

Ushbu natijalar shuni tasdiqlaydiki, kvalitologik kompetensiyalarni modellashtirish va tizimli ravishda shakllantirish orqali o‘qituvchi shaxsida mas’uliyat, sifatga intilish, tanqidiy fikrlash va samarali faoliyat yuritish ko‘nikmalari rivojlanadi. Bu esa boshlang‘ich ta’limda sifatli ta’lim muhitini yaratish uchun muhim poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA. Tadqiqot natijalari bo‘yicha olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy ta’lim jarayonida boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining sifati va kasbiy mahorati, birinchi navbatda, uning kvalitologik kompetensiyalar darajasiga bevosita bog‘liqdir. Talabalar dars sifati, ta’lim mazmuni va pedagogik faoliyat samaradorligini baholash, tahlil qilish hamda doimiy takomillashtirish bo‘yicha zarur ko‘nikmalarga ega bo‘lishi uchun maxsus yondashuvni talab qiladi. Tadqiqot jarayonida quyidagi asosiy xulosalarga kelindi:

1. Bo‘lajak o‘qituvchilar uchun kvalitologik kompetensiyalarni aniqlash zamonaviy ta’lim talablaridan kelib chiqib, kasbiy tayyorgarlikning ajralmas qismiga aylanishi lozim. Bu kompetensiyalar o‘z ichiga analitik, reflektiv, monitoring, metodologik va texnologik ko‘nikmalarni oladi.
2. Kvalitologik kompetensiyalarni modellashtirish ularni tizimli, bosqichma-bosqich shakllantirishga imkon beradi. Mazkur model talabalarning sifat nazorati bo‘yicha bilimlarini chuqurlashtirish, dars tahlili, baholash va o‘z ustida ishlash kabi jarayonlarda faol ishtirok etishini rag‘batlantiradi.
3. Reflektiv yondashuv va monitoring asosida olib borilgan mashg‘ulotlar talabalarning tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va sifat ko‘rsatkichlarini mustaqil baholashga oid ko‘nikmalarini rivojlantirgan.
4. Portfoliolar, reflektiv kundaliklar va dars kuzatuvlari asosida olib borilgan monitoring o‘qituvchi sifatida shakllanish jarayonining doimiy nazorat qilinishini, shuningdek, kompetensiyalarning rivojlanish dinamikasini aniqlash imkonini berdi.
5. Tadqiqot davomida eksperimental guruhda kuzatilgan pozitiv o‘zgarishlar ishlab chiqilgan model va metodik yondashuvlarning samaradorligini isbotladi. Ayniqsa,

reflektiv kompetensiya va monitoringga oid bilim, ko‘nikma va malakalar sezilarli darajada o‘sdi.

6. Kvalitologik kompetensiyalarni shakllantirish talabalarda ta’lim sifatiga mas’uliyat bilan yondashish, metodik tahlil yuritish, ta’limiy qarorlarni asoslash va innovatsion usullarni tatbiq etish ko‘nikmalarini rivojlantirdi.

Shunday qilib, bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kvalitologik kompetensiyalarini rivojlantirish ularning kasbiy shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Bu esa ta’lim sifati va samaradorligini oshirish bilan birga, o‘quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGANADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, R. R. (2020). Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini kasbiy tayyorlashda zamonaviy yondashuvlar. *Ta’lim va rivojlanish*, 4(2), 85–89.
2. Karimov, S. T. (2018). Pedagogik mahorat va o‘qituvchilik san’ati. Toshkent: “Ilm ziyo” nashriyoti.
3. Axmedova, M. T. (2021). Kvalitologik yondashuv – ta’lim sifatini ta’minlashda innovatsion omil. *O‘zbekiston pedagogik jurnali*, 3(1), 55–60.
4. Habibullayev, M. H. (2019). Boshlang‘ich ta’limda sifat tahlilining metodologik asoslari. *Pedagogik izlanishlar*, 2(3), 41–48.
5. Mahmudova, S. B. (2020). Refleksiv kompetensiya – o‘qituvchining o‘z ustida ishlash ko‘nikmasi sifatida. *Ilmiy-amaliy izlanishlar jurnali*, 5(1), 66–70.
6. Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston: D.C. Heath.
7. Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. New York: Basic Books.
8. Savelyeva, S. V. (2017). Kvalitologiya obrazovaniya: kontseptsiya i praktika. Moskva: Pedagogika.
9. Shodmonov, S. H. (2022). Ta’lim tizimida monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish. *Innovatsion ta’lim texnologiyalari*, 6(2), 72–76.
10. UNESCO (2005). *Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education*. Paris: UNESCO Publishing.